

บทที่ 3

แนวคิดในการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรม

ปัญหาของการปลูกฝังค่านิยมก็คือ ค่านิยมมีความเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่างในชีวิต จึงมีวิธีการศึกษาแตกต่างกัน การปลูกฝังสิ่งสอนอบรมเกี่ยวกับเรื่องนี้นักการศึกษา ผู้ปกครองและคนทั่วไปมักจะพูดถึงการศึกษาเกี่ยวกับ

- ลักษณะนิสัย (Character Education)
- จริยศาสตร์ (Ethics)
- นิติศาสตร์ศึกษา (Law - Related Education)
- การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking)
- การศึกษาจริยธรรม (Moral Education)
- การกระจ่างค่านิยม (Value Clarification)
- การฝึกความเห็นอกเห็นใจ (Empathy Training)
- ทักษะการประสานงาน (Cooperation Skills)
- ประชากรศึกษา (Citizenship Education)
- ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making Skills)
- เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Reasoning)
- ทักษะชีวิต (Life Skills)
- เพศศึกษา (Sex Education)
- ยาเสพติด (Drug Education)
- ศาสนา (Religion Education)

แต่ละแขนงของวิชาต่าง ๆ มีคำว่า การศึกษาวิจัย หลักสูตร องค์กร นักแนะแนว และโครงการฝึกอบรมตามหลักวิชาครู ส่วนประกอบของวิชาครูมีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาค่านิยม และการศึกษาจริยธรรม (Moral Education) ซึ่งเป็นเรื่องถูกต้องเพราะค่านิยมและจริยธรรมค่อนข้างสลับซับซ้อน แต่ละบุคคลให้ค่านิยมแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการนำไปใช้ก็แตกต่างกันไปตาม

ความต้องการของแต่ละบุคคลด้วย เพื่อความเข้าใจกว้าง ๆ จึงขอให้คำจำกัดความของ
ค่านิยม และจริยธรรมในทัศนะกว้างดังนี้คือ (Kirschembaum 1965, 14)

การศึกษาค่านิยมและการศึกษาจริยธรรม (จริยศึกษา) หมายถึง ความพยายาม
ที่จะช่วยผู้อื่นให้มีความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม มีทักษะและทัศนคติและค่านิยมที่เป็นที่พอใจของสังคม
และตนเองในการดำเนินชีวิต

The conscious attempt to help others acquire the
knowledge, skills, attitude and values that contribute to
more personally satisfying and socially constructive life

ค่านิยมข้างบนนี้อธิบายการศึกษาค่านิยมและจริยธรรมใน 2 จุดประสงค์
คือ

1. เพื่อช่วยคนให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยฝึกให้คนพอใจในชีวิต
ตนเอง ฝึกให้รู้จักทำใจเพื่อต่อสู้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รู้จักตนเอง ผู้อื่น สิ่ง
แวดล้อมรอบตัว และรู้จักเลือกสิ่งที่ดีคุณค่าแก่ตนเอง

2. เพื่อช่วยคนให้อยู่ในสังคมได้โดยเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความ
รับผิดชอบเอาใจใส่ เห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ และสัตว์โลกอื่น ๆ รู้จักเคารพสิทธิ
เสรีภาพของผู้อื่น มีความประพฤติปฏิบัติที่นำไปสู่ความสุขสงบของสังคมและเพื่อนมนุษย์
ถ้าหากจะพิจารณาความหมายของแต่ละคำสามารถอธิบายได้ว่า การศึกษาค่านิยม
หมายถึง ความพยายามช่วยเยาวชนให้พัฒนาตนเองเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้
มีความสุข

การศึกษาจริยธรรม หมายถึงความพยายามที่จะช่วยเยาวชนให้เกิดการ
เรียนรู้และเกิดทัศนคติที่ดีทางจริยธรรม คุณธรรม เพื่อจะได้มีพฤติกรรมในทางดีด้วย เช่น
มีความเอื้อเฟื้อ ความโอบอ้อมอารี ความเสียสละ และยอมรับนับถือสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

ค่านิยม เป็นพิสัย (domain) ที่บอกให้รู้ว่าคนชอบอะไร ต้องการอะไร
ในขณะที่จริยธรรม บอกว่าอะไรถูก อะไรผิด

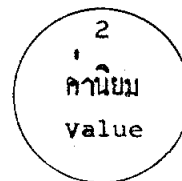
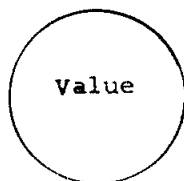
ด้วยความเชื่อที่ว่า ค่านิยมและจริยธรรมจึงแยกสาขาเป็นภาคปฏิบัติ คือ ครูจริยธรรมเชื่อว่าพวกเขาสอนและปลูกฝังค่านิยม จริยธรรม และศีลธรรม ส่วนพวกค่านิยมเชื่อว่าการทำให้คนมีทักษะในการตัดสินใจที่ดี รู้จักเลือกสิ่งที่มีคุณค่าต่อการค้าเงินชีวิตของตน จะเป็นคนที่มีความหมายของสังคม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม นักจริยธรรม (Moral Educators) เชื่อว่า "คนดี" จะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตเป็นที่น่าพอใจ ในขณะที่นักค่านิยม (Values Educators) เชื่อว่าคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตจะเป็นคนที่ทำดีต่อผู้อื่น ๆ ในสังคมด้วย

สรุปความเชื่อของนักจริยธรรมและนักค่านิยม

นักจริยธรรม (Moral Educators)	นักค่านิยม (Value Educators)
<ul style="list-style-type: none"> - สอนครอบคลุมค่านิยม คุณธรรม หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - สอนให้คนรู้จักคิด มีทักษะในการตัดสินใจที่ดี รู้จักเลือกเพิ่มสิ่งดีแก่ชีวิต - ทำคนใหม่คุณภาพ (More Productive) มีชีวิตที่ดีกว่า - เชื่อว่าคนมีชีวิตที่ดีจะทำดีต่อผู้อื่น - แบ่งย่อยเป็น ค่านิยมทางจริยธรรม

ในการพัฒนาการสอนค่านิยมและจริยธรรมควรจะทำไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีจุดหมาย (Goals) เดียวกัน ควรจะให้เยาวชนเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองให้มีค่านิยมที่ดี เป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

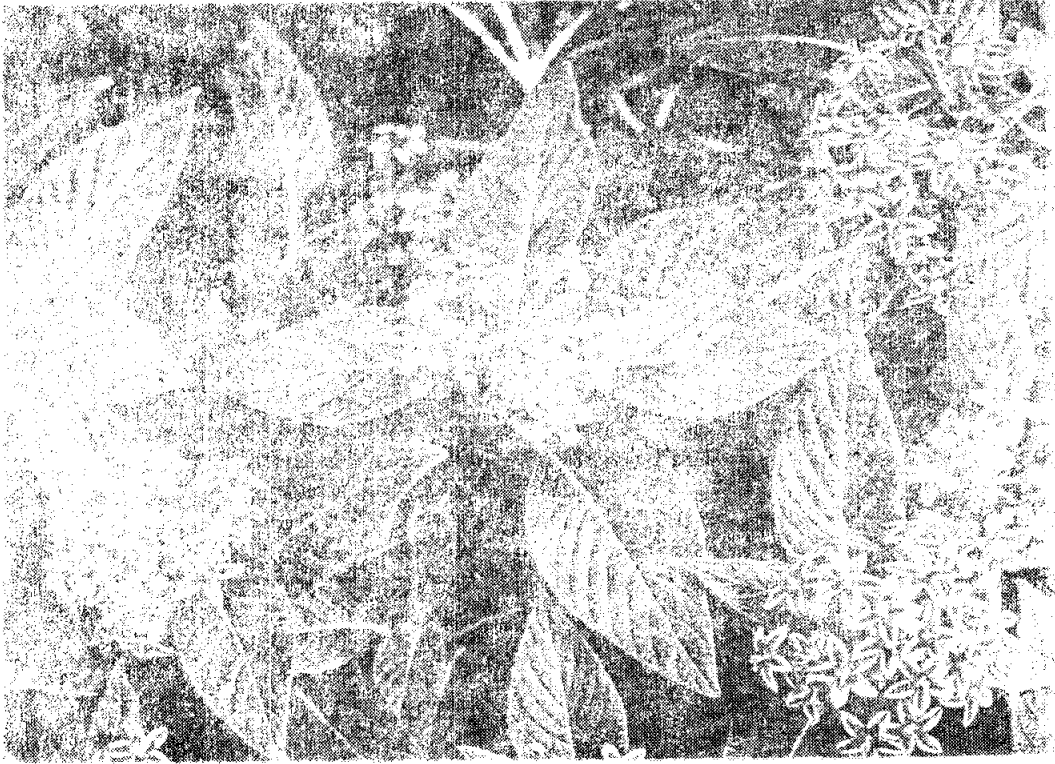
ค่านิยม และจริยธรรมเปรียบเทียบเสมือนเหรียญอันเดียวกันแต่มีสองด้าน

เพื่อความเข้าใจง่ายขึ้น ในหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนขอใช้คานิยมและจริยธรรม
ควบคู่กันไป เมื่อกล่าวถึงวิธีการปลูกฝัง อบรม สั่งสอน และการจัดกิจกรรม

ในชีวิตของคนเรามีหลายเรื่องที่เราสามารถประสบความสำเร็จตาม
จุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยใช้วิธีการแตกต่างกัน แต่ละคนจะมีวิถีทางการดำเนินชีวิตเป็น
ของตนเอง เช่นเดียวกับเรื่องการปลูกฝังคานิยมและจริยธรรม มีวิธีการ (Method)
โครงการ (Programs) และหลักสูตร (Curricula) จำนวนมากที่ได้รับการพัฒนา
ขึ้นมาเพื่อช่วยนำทางเยาวชนแต่ละบุคคลให้มีความพึงพอใจทั้งต่อตนเองและสังคมได้ โดย
แบ่งเป็นแนวทางการพัฒนาคานิยมและจริยธรรมได้ 4 หัวข้อ ดังนี้คือ

1. สร้างความตระหนักหรือความรู้ทางคานิยม (Value Realization)
2. ปลูกฝังให้มึลักษณะนิสัยที่ดี (Character Education)
3. ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของพลเมือง (Citizenship Education)
4. ศึกษาจริยธรรม (Moral Education)

ผู้มีสามัญสำนึกนั้น มักไม่เขินสามัญ

It's not a common man to have a common sense.

ให้ทำประโยชน์จากสิ่งที่ไม่ประโยชน์

Make something out of nothing.

พระยาพรตพิชิต

สร้างคุณธรรมที่ในค่านิยม	ปลูกฝัง/ลักษณะนิสัย	ปฏิบัติตามที่ตนกำหนดเมือง	ศึกษาจริยธรรม
<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักตนเอง : ความรู้สึก ความเชื่อ และ - ภูมิใจตนเอง (self Esteem) - ทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผล - ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ - ทักษะในการตัดสินใจ - ทักษะในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ - ทักษะในการเข้าสมาคม - ความรู้เรื่องโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความนับถือ : ตอตนเอง ผู้อื่น - กลอดทั้งที่ขยันและสิ่งแวดลอมทั่วไป - มีความรับผิดชอบ ไว้วางใจได้ มีความซื่อตรง - มีน้ำใจเมตตาทุกๆคน เป็นมิตร - เห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น - มีระเบียบวินัยในตนเอง - มีความกตัญญู - มีจริยธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ เข้าใจประวัติศาสตร์ ระบบประชาธิปไตย - มีความรักในชมบธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม สิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ - มีทักษะในการสื่อสาร - มีทักษะในการทำงานกลุ่ม - มีทักษะในการแก้ปัญหาขอ ชักเยง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้เรื่องศีลธรรม จริยธรรม เขาใจชมบธรรมนิยมประเพณี - ความยุติธรรม (Fairness) - มีเหตุผล มีความสามารถในการ แยกแยะดี-ชั่ว รู้งั่งทักว-ไม่ควรออะไรทำก่อน-หลัง เขาใจบทบาทหน้าที่ของตน - มีน้ำใจ - มีศีลธรรม มีลคิ-สัมบัตถุณะ เขาใจใน ความดี อุบนิสยติ มีคุณธรรม

ทั้ง 4 หัวข้อ มุ่งที่จะวิเคราะห์และสังเคราะห์ วิธีการ กระบวนการ ของแต่ละ เรื่องซึ่งไม่สามารถจะทำให้สาขาใดสาขาหนึ่งหรือทุกคนพอใจได้ มีวิธีที่เหมาะสมหลาย ๆ วิธี ที่จะนำมาใช้ด้วยกันได้ในเรื่องค่านิยมและจริยธรรม จุดมุ่งหมายเฉพาะของเรื่องนี้ก็เพื่อให้เกิดความเข้าใจใหม่มากที่สุดเกี่ยวกับค่านิยมและจริยธรรม อย่างไรก็ตาม มีหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก อาทิเช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์กับหลาย หัวข้อ เช่น เรื่องความตระหนักในค่านิยมและหน้าที่พลเมือง เรื่องความเมตตาและ ทรัพย์สินปะก้อยทั้งในหัวข้อลักษณะนิสัย และการศึกษาริยธรรมด้วย ดังนั้น ทักษะเดียวกัน สามารถใช้ได้กับหลายจุดหมายของค่านิยมและจริยธรรม

1. การสร้างความตระหนักในค่านิยม (Value Realization)

ความตระหนักในค่านิยม คือการหาวิธีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลเกิด ความรู้และเห็นความสำคัญ แล้นำสิ่งที่ตนและสังคมเห็นดีเห็นชอบไปสู่การปฏิบัติ ความตระหนักในค่านิยมจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต หรือจะอธิบายได้อีกอย่างว่า เป็น การศึกษาทักษะชีวิต (Life skills Education) ให้ประสบการณ์ และความรู้ พอดีที่จะช่วยเยาวชนให้รู้จักตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตได้ถูกต้องในโลกยุคของ เทคโนโลยีก้าวไกล และในยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ ทางการศึกษาเราจะ เรียกว่าอย่างไรก็ตาม ขอแต่ให้วิธีการศึกษาตลอดจนหลักสูตรพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยให้เยาวชน ได้พัฒนาความชำนาญให้สำนึกในค่านิยมที่ถูกต้อง และเป็นจริง เพื่อความเป็นประชากร ที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพในทุก ๆ สถานการณ์ของชีวิต อีกประการหนึ่งก็เพื่อแสวงหา ความหมายของชีวิตของแต่ละบุคคลด้วย ความตระหนักในค่านิยมมีลักษณะเด่น ๆ หอสรุป ได้ดังนี้

1.1 รู้จักตน (Knowing Oneself)

คนที่รู้จักตนเองต้องมีลักษณะที่รู้ทั่วถึงความรู้ลึกอย่างใด มีความเชื่อ อะไร รู้กาลละเทศะทำอะไรควรทำก่อนหลัง รู้จุดเด่น-จุดด้อยของตนเอง มีการประพฤติ ปฏิบัติสม่ำเสมอ และมีความซื่อตรงต่อตนเอง

วิธีการให้รู้จักตนเอง ใช้วิธีการจางคานียม (Value Clarification)

1.2 รูค่าตน (Self Esteem)

คนรูค่าตนเองได้จะทรงรู้จักตนเอง ยอมรับและตระหนักในคุณค่าของตน มีพฤติกรรมและโครงสร้างมากมายที่จะช่วยเขาชนในรูค่าตนของเขาอย่างยิ่งถึง Canfield and Sicdonn เขียนเรื่อง 101 ways to develop self - esteem and responsibility เป็นคู่มือครูเมื่อ พ.ศ. 2531 และเมื่อ พ.ศ. 2529 Canfield and wells เขียนเรื่อง 100 ways to enhance self - concept in the classroom หนังสือออกใหม่ที่น่าสนใจเมื่อ พ.ศ. 2530 โกล์ waitley เขียนเรื่อง the winning generation the self - esteem training program for youth สำคัญของหนังสือที่กล่าวลวนกล่าวถึงวิธีการ การฝึก เพื่อพัฒนาให้รูค่าตนเอง

การรูค่าคุณค่าของตนเอง หรือการมีถือตนเองนั้น คุณเสมือนว่า ไม่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและจริยธรรม แต่แท้จริงเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ถ้าคนไม่มีถือตัวเอง ไม่รูค่าของตัวเองแล้ว คน ๆ นั้นจะมีความรู้สึกที่คอยและไรค่าไปควย แล้วเขาจะเสาะแสวงหาจุดหมายที่ดีของชีวิตได้เพียงไร ค่านิยมและจริยธรรมจะมีความหมายต่อคนประเภทนี้ได้อย่างไร

ดังนั้นความรู้สึกต่อตนเองของคนจึงมีอิทธิพลต่อความประพฤติ การปฏิบัติที่คอบุ้นควย ดังที่ สตีบ (Stab 1979) อ้างจาก Kirschenbaum (1995, 17) กล่าววว่า "นักศึกษาที่ความรู้สึกที่คอบตนเองจะเป็นบุคคลที่มีใจคอบุ้นควย" นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกของชน และผลสัมฤทธิ์ที่คอบชนจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน มีความเกี่ยวข้องกัน ความรู้สึกที่ทำให้คนกระทำดีเพิ่มมากขึ้น ในห่านองเดียวกัน การกระทำที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกที่คอบ

1.3 รูตั้งจุดหมายของชีวิตควยความสามารถ (Goal - Setting Ability)

การที่จะพัฒนาค่านิยมให้ได้รับผลในทางที่ดีนั้น จำเป็นต้องมีการตั้งจุดหมายปลายทางที่ชัดเจนและเป็นจริง วิธีไร่แรงจูงใจใ้สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเขาชนในรูจักตั้งจุดหมายของชีวิต นอกจากนั้น

เทคนิค วิธีการทางการศึกษาก็สามารถช่วยให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้เพื่อใช้ในการตั้ง
จุดมุ่งหมายของชีวิตได้

1.4 มีทักษะในการคิด (Thinking Skills)

หลักสูตรฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2533 มีจุดหมายให้เยาวชนไทย
คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีการอบรมครู แจกจ่าย
เอกสารเพื่อนำมาใช้ในการระดมการสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อ
ให้บรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ คือ "คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น"

นักคิดสร้างสรรค์ และนักคิดวิเคราะห์ ที่จรรยาจึงใฝ่เข้ามาคล่ำคลึงกัน
มากในสมัยนี้ การส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา มีทักษะในการคิดจึงเป็นเรื่องสำคัญ
ส่วนหนึ่งของค่านิยม การเลือกวิถีทางชีวิตอย่างชาญฉลาดมีความจำเป็นต่อการใช้การวิเคราะห์
สังเคราะห์ การวัดและประเมินคุณค่าข้อมูลข่าวสาร เราไม่สามารถควบคุมชีวิตของเรา
เองและไปให้ถึงจุดที่เราต้องการหรือหนีไปได้ ควบคุมเมตตาของคนอื่นเท่านั้น แต่เรา
ต้องเป็นคนมีคุณภาพ ศักยภาพ และประสิทธิภาพในการตัดสินใจ รู้จักแยกแยะข้อมูล
ระหว่าง ข้อเท็จจริงกับข้อจริง เรื่องราวที่เป็นจริงกับความคิดเห็นที่ได้ ตลอดจนควรรู้อถึง
เทคนิคการเกลี้ยกล่อมระงับข้อขัดแย้งอย่างมีเหตุผลประกอบค้ำยัน

ในทำนองเดียวกัน ถ้าเรามีทางเลือกจำกัด การเผชิญปัญหายาก ๆ
ต่อการแก้ไข การรู้จักคิดเท่านั้นที่จะช่วยเราได้ นอกจากนั้นการรู้จักคิดเป็นหนทางหนึ่ง
ที่จะช่วยให้ถึงจุดหมายตามค่านิยมที่วางไว้

1.5 ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills)

ความจำเป็นของความตระหนักในค่านิยมอย่างหนึ่ง คือ ทักษะการ
สื่อสารความสัมพันธ์มนุษย์สัมพันธ์ (Human Relations Skills) การสื่อสาร ความคิด
ความรู้สึก ของคน ๆ หนึ่งไปให้อีกคนหนึ่งรับทราบอย่างชัดเจนมีความสำคัญ การพัฒนา
ค่านิยมจะประสบความสำเร็จได้ยากถ้าไม่รับฟังผู้อื่น เช่น บิคาบารตา ครูอาจารย์
มิตรสหาย คนที่หันหลังและประสบการณที่แตกทางไปจากตัวเรา การจะรู้ว่าเราเชื่อ
อะไร ต้องการอะไรในชีวิต เราต้องให้คนอื่นช่วยเรา ทั้งนี้ความสามารถในการ
สื่อสารความคิด ความรู้สึก ค่านิยม และความต้องการให้เจมรับที่บุคคลอื่นมีแนวโน้ม

ที่จะทำให้เราตระหนักในค่านิยมของเราเองเพิ่มมากขึ้น บางครั้งการอยู่รวมกันกับบุคคลอื่น อาจเกิดข้อขัดแย้งขึ้นโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าบุคคลนั้นมีค่านิยมและความต้องการแตกต่างกัน เราจึงต้องมีความสามารถในการช่วยบรรเทาหรือแก้ไขความขัดแย้งเหล่านั้นให้สำเร็จได้ ดังนั้นโครงการที่สอนเกี่ยวกับการสื่อสารจึงเป็นทักษะที่จะช่วยคานการตระหนักค่านิยม โดยตรง (Bolton 1979, Drew 1987, Gardon 1974 อ้างจาก Kirschenbaum (1996, 19)

1.6 ทักษะการสมาคม (Social Skills)

มีหลายเรื่องที่เราจะต้องเรียนรู้เพื่อการเข้าสมาคมให้ประสบความสำเร็จ เริ่มตั้งแต่การรู้จักใช้คำ "ขอความกรุณา" "ขอบคุณ" "ได้โปรด" ฯลฯ คำเหล่านี้ นอกจากต้องเรียนรู้เพื่อใช้คำสุภาพให้เป็นในการเข้าสังคมแล้ว ยังบ่งบอกถึงคุณธรรมทางจริยธรรมของผู้ใช้ที่แสดงการให้เกียรติ ให้ความนับถือผู้อื่นไปด้วย การใช้คำพูดที่เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลเป็นเรื่องจำเป็น ในสังคมไทยต้องมีการฝึก คำว่า "ขอบคุณ" และ "ขอมิใจ" มีความหมายเหมือนกัน แต่เวลาใช้ต้องใช้กับบุคคลต่างคุณวุฒิและวัยวุฒิ เช่น ขอบขอบคุณ เป็นคำสุภาพกับผู้ที่สูงกว่า หรือจะใช้กับผู้เสมอกัน หรืออาจใช้กับผู้ที่ต่ำกว่า คุยวัยวุฒิหรือคุณวุฒิก็ได้ แต่แสดงความสุภาพและอ่อนน้อมถ่อมตนของผู้ใช้ ในขณะที่คำว่า ขอมิใจ ใช้กับคนที่อ่อนวัยกว่าเท่านั้น ไม่สมควรใช้กับผู้สูงกว่าคุยคุณวุฒิหรือวัยวุฒิ ซึ่งจะกลายเป็นคนไม่สุภาพ ที่กล่าวมาแล้วเป็นแต่เพียงคานวาท ส่วนคานกิริยามารยาท การไหว้ การส่งซอง การรับซอง ยืน เดิน นั่ง ล้วนแต่มีวิธีการปฏิบัติจนกลายเป็น มารยาทในวัฒนธรรมไทย และมีข้อปฏิบัติแตกต่างกันไปตามบุคคล เวลา และสถานที่

บ้านและโรงเรียนมีหน้าที่โดยตรงที่ต้องปลูกฝังทักษะเหล่านี้ แต่มี เหตุการณ์ต่างสังคมที่เป็นปัญหากับการทำงานของคน ทั้ง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถดี แต่ขาดคุณลักษณะคานกิริยามารยาท ความประพฤติและการปฏิบัติ โดยไม่ทราบว่าจะปฏิบัติ ตนอย่างไรให้เข้ากับเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน ตลอดจนลูกน้อง ดังนั้นถ้าต้องการ เตรียมเยาวชนให้ตระหนักในค่านิยมจะต้องสอนทักษะในการเข้าสมาคมไวด้วย (Dowd Tierney 1992)

1.7 ความรู้วิชาการและความรู้เรื่องทางโลก (Academic and

Worldly Knowledge)

โดยทั่วไปความตระหนักในค่านิยมเน้นเฉพาะเรื่องทักษะในการดำเนินชีวิต แต่ความรู้ที่มีความสำคัญในการช่วยคนรับค่านิยมเข้าสู่วิถีชีวิตของตน จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ที่เรียนมาตั้งแต่ชั้นอนุบาล-ประถมศึกษา จนถึงมหาวิทยาลัย จะพบว่าในตัวเรามีความรู้ทั่วไป ความรู้ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษา ฯลฯ ที่โรงเรียนได้อบรมมาให้ สิ่งเหล่านี้กลายมาเป็นพื้นฐานในการใช้สื่อสารผ่านการอ่าน ทุก และเขียนในชีวิต

หลังจากเรียนวิชาการในโรงเรียนแล้ว เรื่องของความรู้เกี่ยวกับโลกแห่งความเป็นจริงที่มีความจำเป็นสำหรับการรับรู้อ่านนั้น นั้นหมายถึงว่าเราต้องรู้เรื่อง กฎหมาย เศรษฐกิจ รัฐศาสตร์ สุขศาสตร์ องค์กร การทำงาน ชีวิตบนท้องถนน และเรื่องอื่น ๆ ที่ควรเข้าใจ เพื่อจะไขว่คว้าถึงค่านิยมของคนเหล่านั้นได้

ทั้งนี้ความรู้จึงเป็นส่วนสำคัญของค่านิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ซึ่งโรงเรียนต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

1.8 ความรู้ที่สลับเหนือธรรมชาติ (Transcendental Knowledge)

ทักษะและความรู้ทั้ง 7 ข้อที่กล่าวมาอาจฝึกฝน เรียนรู้ได้จากทางโรงเรียน แต่ความรู้ที่สลับเหนือกฎเกณฑ์ธรรมชาติบางเรื่อง เช่น จิต วิญญาณ ไม่สามารถจะนำมาอธิบายเพื่อทำความเข้าใจอย่างเป็นเหตุเป็นผลได้ นอกเสียจากท่องพยายามรับรู้ถึงที่สำคัญอภิมิตหนึ่ง เพื่อตระหนักค่านิยม

2. การปลูกฝังลักษณะนิสัย (Character Education)

กระบวนการสำคัญประการที่ 2 คือการสั่งสอนอบรมให้เยาวชนเกิดค่านิยมที่ถูกต้องตามประเพณี ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนมีความรับผิดชอบ ค่านิยมเหล่านี้เรียกอีกอย่างว่า คุณธรรมจริยธรรม เมื่อครูพูดว่า เราต้องการสอนค่านิยมแก่เยาวชน นั้นหมายถึงการปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม หรือในอีกที่เรียกว่า ธรรมจริยา หรือสมมติคุณ หรือเรียกว่า จริยศึกษา ในปัจจุบัน

จะเรียกว่าอะไรก็ตาม ลักษณะนิสัย ค่านิยม จริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม หรือจริยศึกษา ต่างก็มีลักษณะร่วมกันคล้ายคลึงกัน ดังต่อไปนี้

2.1 ความนับถือ (Respect)

ความนับถือมีอยู่หลายระดับด้วยกัน อย่างเช่น ความนับถือตัวเอง นับถือผู้อื่น เคารพสิทธิในทรัพย์สิน ตลอดจนให้ความนับถือสิ่งแวดล้อม คนที่มีความนับถือ ย่อมตระหนักว่าบุคคลอื่นก็มีสิทธิเช่นเดียวกัน เขาจึงปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาค สุภาพ อ่อนโยนและเกรงอกเกรงใจ ทัศนคติในคุณค่าของธรรมชาติสิ่งมีชีวิตทั้งหลายไม่ว่าจะเป็น มนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดลอมทั้งหลายในโลก

2.2 ความรับผิดชอบ (Responsibility)

ความรับผิดชอบ หมายถึง เป็นที่ไว้วางใจ เป็นคนที่มีความสัตย์ ซื่อตรงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น คนที่มีความรับผิดชอบจะเป็นคนมีค่า คนอื่นยอมรับ เพราะ คนเจ้าพวกรู้สึกอย่างไรจะกระทำอย่างนั้น และรับผิดชอบต่อเรื่องที่เขาทำ เป็นคนที่สมบูรณ์

2.3 ความเมตตากรุณา (Compassion)

ความเมตตากรุณาเป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างลึกซึ้งกว่าความนับถือ (Respect) เพราะความเมตตากรุณาผนวกความเอาใจใส่อย่างจริงใจไว้ด้วย คำที่มีความหมายหรือพฤติกรรมเดียวของกับคำนี้ก็มี เช่น ความเมตตาใจ ใจดี ชอบช่วยเหลือ เป็นมิตร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีเมตตาจิต โอบอ้อมอารี มีใจกว้าง ความรู้สึกเมตตากรุณา ผู้หนึ่งคือการคิดช่วยเหลือสิ่งเคราะห์เพื่อมนุษยให้พ้นจากความทุกข์ด้วยความรัก ดังนั้นข้อนี้ จึงสำคัญกว่า 2 ข้อที่กล่าวมาข้างต้น และสำคัญที่สุดในบรรดาหัวข้อเกี่ยวกับคุณธรรมทั้งหลาย พระพุทธเจ้าบัญญัติให้เป็นข้อ 1 และข้อ 2 ของพรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

2.3.1 เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแยบไมตรี และคิดหาประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า

2.3.2 กรุณา คือ ความสงสาร ความคิดที่จะช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์ ไปใ้ใจใ้ อันจะปลดเปลื้องนำทุกข์ความทุกข์ยากเข็ญครุณของปวงสัตว์

ธรรมะของคนดี

แม่รู้เทศ รู้ผล รู้ตน พร้อม

รู้เดา ตั้งแอดตั้งมตบสมัย

รู้ประมาณการทั้งมอดดออย่างาร

รู้บุคคล ต่างนิสัย ต่างแลกกัน

รู้จักที่ประชุม ชนตนคบหา

ตั้งนับว่ารู้จริงทุกตั้งสรรพ์

2.3.3 มุทิตา คือ ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ที่ มีสุข มีจิตใจผ่องใส
เห็นเห็น กอปรด้วยอาการแสมสน เบิกบานอนุเสอมตลอดทั่วทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอย
ยินดีด้วยเมื่อเขาได้มีความสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป

2.3.4 อุเบกขา คือ การวางใจเป็นกลาง อันจะดำรงอยู่ในธรรม
ตามสัจพิจารณา เห็นความในกฎ คือ มัจจุเรียมเพียงธรรมเฉพาะที่ตั้งไม่สนใจเรื่องความรักและชัง
ใจจะรวมเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก้ไขอุปนิสัย
หรือละทิ้งกรรมที่จะบังเกิดผลเป็นอกุศลกรรม การตั้ง ฐิตใจวางเฉย ดังปณิธานที่
ไม่หวังผลว่าดี เพราะเขาได้รับผลของตนได้แล้ว เขาสมควรรับใช้ผลประโยชน์เอง หรือเอา
ใจไปสนใจคนอื่นด้วยความร่วมมือของของ (พระธรรมปิฎก ๒๕๕๘ : ๑๖๖-๑๖๗)

2.4 ความมีวินัยของตนเอง (self - discipline)

ความมีวินัยของตนเอง เป็นลักษณะที่ดีอย่างหนึ่งของลักษณะนิสัยที่ดี ในการ
พากเพียรพยายาม พยายามหนัก ออกกำลังกายสม่ำเสมอ รับประทานอาหารที่
มีประโยชน์ สดชื่น ร่มเย็น ไม่ดูหมิ่น ไม่ดูถูก ไม่ดูแคลน ไม่ดูแคลน ไม่ดูแคลน ไม่ดูแคลน
ตนเองทั้งสิ้น จะเห็นว่าคุณปกครอง ศึกษารักษา หลายคนที่ของทำงานหนักด้วยความอดทน
และมีความเพียรพยายามอย่างยิ่งจึงจะประสบความสำเร็จในชีวิต ทำให้ลูกหลานของ
เหล่านั้นมีชีวิตที่สุขสบายสืบต่อมา

2.5 ความซื่อสัตย์จงรักภักดี (Loyalty)

ความจงรักภักดีเป็นค่านิยมประเพณี (traditional values)
เป็นคุณลักษณะที่สำคัญและเป็นที่ต้องการตลอดเวลา ช่วยแก้ปัญหาความยุ่งยากได้ ทำให้
บุคคลอื่นที่คบค้าสมาคมด้วยไว้นับถือใจ นัใจ และเป็นที่รักใคร่ของญาติสนิทมิตรสหาย
โดยเฉพาะคำว่า "เพื่อน" ความซื่อตรงเป็นลักษณะเด่นที่คนทั้งโลกต้องการ ยิ่งความ
ซื่อสัตย์มั่นคงคือ "ครอบครัว" และ "ประเทศชาติ" ด้วยแล้ว ยิ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง
ต่อประเทศนั้น ๆ ดังนั้นความซื่อสัตย์จงรักภักดีจึงจัดอยู่ในกลุ่มประเพณีค่านิยม ดังได้กล่าว
มาแล้ว

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนิพนธ์โคลงสี่สุภาพ
ว่าด้วยความจงรักภักดีคือชาติว่า

โครงการไครรูก้าว	แทนไทย
ไทยรบจนสุคใจ	ชากัน
เสียบเนื้อเลือกหลังไหล	ขอมสละ ลัมแฉ
	ช็อกองเกียรทิงฆ

2.6 ความเคารพศรัทธา (Reverence)

ความเคารพศรัทธา เป็นคุณลักษณะที่ครบครันและสถาบันการศึกษาควรต้องอบรมสั่งสอน และปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักเคารพศรัทธา ศาสนาหนึ่งศาสนาใดตามความเหมาะสม เพื่อที่เด็กจะได้มีจิตใจอันโยน ง่ายต่อการปลูกฝังอบรมต่อไป

นอกจากคุณลักษณะ 6 ประการดังกล่าวแล้ว ยังมีคุณลักษณะอื่น ๆ อีก เช่น ความกล้าหาญ ความอดทน และความใจกว้าง ฯลฯ เพื่อจะอยู่ร่วมกับคนที่มีความคิดแตกต่างกันในสังคม สมาชิกในสังคมที่เป็นประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีลักษณะของขั้นศีลธรรม หรือความอดทนด้วย ทุกคนควรฝึกให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีใจกว้างขวางให้ความเป็นธรรมต่อบุคคลที่ค่านิยมแตกต่างออกไป นอกจากนี้ การมีจริยธรรมในการทำงานยังเป็นสิ่งที่สังคมโลกต้องการมากขึ้น คนที่ทำงานอย่างมีจริยธรรม คือคนที่สุ้งงานทำงานหนัก และตั้งใจทำงานให้ไค้ผลคัมคุดภาพ

ในปัจจุบันวงการศึกษาค้นความสำคัญเรื่องค่านิยมและจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น จึงจัดให้วิชาค่านิยมและจริยธรรมเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาครู วิชาเอกสังคมศึกษา สำหรับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เจิมกำหนดให้วิชา ED 453 การสอนค่านิยม เป็นวิชาเลือกเสรี แต่จากการปรับปรุงหลักสูตรในปี 2535 ได้กำหนดให้วิชา TL 334 การพัฒนาค่านิยมและจริยธรรม เป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาเอกภูมิศาสตร์และสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

นับว่าสถาบันใดที่ระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของครูที่ต้องฝึกฝนอบรมสั่งสอนเยาวชนให้หันเข้าหาหลักจริยธรรมเพื่อความสุขของสังคมไทย ผู้เขียนหวังว่าในแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแผนที่ 8 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สัมฤทธิ์ผลด้วยดีนั้น ทุกสถาบัน ทุกองค์กรของสังคมไทยควรร่วมมือเพื่อพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมของคนและต้องปฏิบัติอย่างพร้อมเพรียงกันทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทั้งในสถาบันสังคมขนาดเล็กจนถึงสถาบันขนาดใหญ่

3. ปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองดี (Citizenship Education)

หัวข้อที่ 3 เป็นขบวนการสำคัญของค่านิยมและจริยธรรม ที่มุ่งเน้นที่จะสอนค่านิยมสำหรับพลเมืองคิฟิงปฏิบัติ "Civic value" โดยมีขอบเขตจำกัดตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของแต่ละประเทศ อาทิเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักสูตรที่ระบุค่านิยมพื้นฐานไว้ดังนี้ (Fundamental Values) Quigley E. Bahmueller อ้างจาก Kirschenbaum (1995, 23)

- สมบัติสาธารณะ (Public Good)
- สิทธิของบุคคล (Individual Rights)
- ความยุติธรรม (Justice)
- ความเสมอภาค (Equality)
- ความแตกต่างกัน (Diversity)
- ความจริง (Truth)
- ความรักชาติ (Patriotism)

ค่านิยมสำหรับพลเมืองคิฟิงปฏิบัติได้มาจากความรู้ ทักษะและความเชื่อของแต่ละประเทศมีกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ แบบแผนการปกครองสำหรับพลเมืองทุกคน ซึ่งเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่จะต้องทราบและยึดถือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้น ๆ ในฐานะที่โรงเรียนเป็นแหล่งความรู้สำคัญ จึงควรเสริมสร้างสิ่งต่อไปนี้ให้กับพลเมือง

3.1 ไข้ความรู้ (Knowledge)

ทุกประเทศในโลก เขาชนต้องศึกษาหาความรู้เพื่อจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ความรู้ที่จำเป็นเช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม กฎหมายและการปกครอง เป็นต้น เพราะพลเมืองดีจำเป็นต้องทราบว่า อะไรเป็นข้อห้ามจะได้ไม่ฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบของสังคม อะไรเป็นข้อพึงปฏิบัติของสังคมจะได้ปฏิบัติตามให้ถูกต้อง

3.2 ความรู้เห็นคุณค่า (Appreciation)

การเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์และการปกครองของประเทศมาตั้งแต่อดีต เป็นการศึกษาถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของชาติที่มีความสามารถในการสร้างชาติอันรักสมบัติของแผ่นดิน สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม ที่คงามิให้แก่อุทธานในสมัยต่อมาอย่างมากมาย ควรที่เยาวชนในชาติจะไ้ศึกษา จุดประสงค์ประการหนึ่งก็เพื่อให้เยาวชนเกิดความสำนึก ภูคณา มีความรัก ความกตัญญูต่อแผ่นดิน

3.3 ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking skills)

หน้าที่ประการสำคัญของการสอนหน้าทพลเมือง ก็เพื่อพัฒนาให้เยาวชนมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักวิจารณ์ เรื่องราวที่เกิดขึ้น ตลอดจนวิเคราะห์ข้อขัดแย้งเพื่อแยกแยะประเด็นไ้วอะไรเป็นข้อเท็จจริง อะไรเป็นความคิดเห็น จะช่วยให้ไม่เกิดเข้าใจผิด รู้เท่าทันเทคนิควิธีการโฆษณา ประการสุดท้ายคือ รู้จักคิดด้วยตนเอง ไม่ตกเป็นเหยื่อสังคม

3.4 ทักษะการสื่อสาร (Communication skills)

พลเมืองที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีทักษะในการสื่อสาร เพื่อแสดงทัศนคติ ความเชื่อ ความคิด คำนิยม คอผู้อื่นไ้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีอิทธิพลต่อเพื่อน ในทำนองเดียวกันการรู้จักฟังผู้อื่นทำให้เราเกิดสติปัญญา นำมาเปรียบเทียบกับความคิดของตัวเราเอง การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ จะไม่ผิดพลาด

3.5 ทักษะการร่วมมือ (Cooperation skills)

คนเราจะอยู่คนเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่การทำงานร่วมกันหลาย ๆ คน อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ ถ้าคนเหล่านั้นไม่เคยฝึกฝนให้ เกิดทักษะมากอน

ในระหว่างปี พ.ศ. 2523 - 2533 ในวิชาครูมีวิธีการเรียน การสอนเรียกว่า การเรียนแบบกลุ่ม (Cooperative Learning) ซึ่งกล่าวถึงมาก ในประเทศสหรัฐอเมริกา แม้ว่าการสอนให้นักศึกษารู้จักการทำงานร่วมกันจะมีหลายรูปแบบ แต่ขั้นไ้เป็นวิธีหนึ่งซึ่งแพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา มีหนังสือหลายเล่มเขียนถึงวิธี

ดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2528 slavin and others เขียนเรื่อง Learning to Cooperate, Cooperating to learn ปี 2529 Johnson Johnson เขียนเรื่อง Circle of learning : Cooperation in the Classroom และในปี พ.ศ. 2530 ผู้เขียนคนเดิมเขียนเรื่อง Learning together and alone : Cooperation Competition, and Individualization อีกเล่มหนึ่ง

จากการศึกษาวิธีการฝึกให้คนทำงานร่วมกันนั้น พบว่า วิธีที่ช่วยผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ทั้งความรู้และการอยู่ร่วมกันในสังคม แต่ละบุคคลจะเกิดความรู้สึกรักตนเองและยอมรับนับถือบุคคลอื่นที่อยู่รวมกลุ่มกันด้วยดี ทำให้การเรียนรู้และการทำงานประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจยิ่ง ดังนั้นวิธีนี้จึงเป็นวิธีที่ช่วยสร้างค่านิยมแก่พลเมืองได้อีกวิธีหนึ่งด้วย (Johnson & Johnson 1989)

4. ดึกษาจริยธรรม (Moral Education)

หัวข้อที่ 4 เป็นเรื่องการศึกษาจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย วิธีการสอนเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะคิด ความเชื่อ ทักษะ ตลอดจนความประพฤติ การปฏิบัติถูกต้องตามพหุวัฒนธรรม การศึกษาจริยธรรมประกอบด้วย เรื่องต่อไปนี้

4.1 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีจริยธรรม (Moral Tradition)

จริยศึกษามาจากแนวความคิดเกี่ยวกับจริยธรรม ความรู้เรื่องจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เยาวชนเข้าใจแนวความคิดอื่น ๆ เช่น ความยุติธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม เป็นต้น จริยศึกษาได้รวบรวมแนวความคิดที่เป็นคุณธรรม จริยธรรม มาเป็นเครื่องมือช่วยเยาวชนให้เข้าใจสังคมและประเพณีจริยธรรมของประเทศมากยิ่งขึ้น จริยศึกษาช่วยตรวจสอบหลักปฏิบัติที่เป็นนามธรรมให้ชัดเจน นำความรู้ที่ควรประพฤติปฏิบัติ มาอบรมสั่งสอนให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ซึ่งเรื่องเหล่านั้นส่วนหนึ่งมีอยู่แล้วในรูปของกฎหมาย การปกครอง วัฒนธรรมประเพณีของแต่ละประเทศนั่นเอง

4.2 เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Reasoning)

จริยธรรมคล้ายคลึงกับกฎทางศีลธรรมของสังคม เช่น ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามลักทรัพย์ ห้ามประพฤติผิดกฎหมายผู้อื่น ห้ามพูดเท็จ ห้ามดื่มน้ำเมา หรือควรประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรมตามประเพณี เช่น โห้ขยันทำงาน มีความเพียรพยายาม ดังพุทธภาษิตว่า วิริเยน ทุกขมจฺเจติ "คนล่วงทุกข์เพราะความเพียร" การรู้จักประมาณตน เมื่อเร็ว ๆ นี้ นักการศึกษาให้ความสนใจปรากฏการณ์ทางด้านการพัฒนาจริยธรรมและเหตุผลทางจริยธรรม ตลอดจนพัฒนาการทางจิตวิทยาที่มีผลกระทบซึ่งกันและกันอย่างสลับซับซ้อน คำอธิบายทางสังคม ทางการศึกษา ซึ่งสร้างแนวคิดและแนวการปฏิบัติ (Lickona อ้างจาก Kirschenbaum, 27) ดังนั้นจึงมีการพัฒนาวิธีการพิเศษสำหรับสอนทักษะและกระบวนการของจริยธรรม

Lawrence Kohlberg และนักศึกษารุ่นของเขาได้ทำการศึกษาและทดลองสอนโดยใช้เหตุผลทางจริยธรรม Kohlberg เขียนหนังสือเรื่อง "The Psychology of Moral Development" เมื่อปี พ.ศ. 2527 Kohlberg (1980, 10-13) สรุปว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล มีความสัมพันธ์กับอายุและพัฒนาการทางสติปัญญา โดยแบ่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับมี 2 ชั้น เริ่มจากชั้นต่ำสุดจนถึงชั้นสูงสุด ดังนี้

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level)

(2 - 10 ปี) ในระดับนี้เด็กจะกระทำตามเมื่ออำนาจเหนือตนสั่ง เขาใจว่าทำอย่างไรจึงจะถูกลงโทษและได้รับรางวัล ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้น 1.1 ชั้นหลบหลีกการลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) (2 - 10 ปี) เด็กจะใช้หลักการหลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้ได้รับโทษ เป็นเหตุผลในการกระทำเด็กจะทำตามคำสั่ง เพราะกลัวถูกตี

ชั้น 1.2 ชั้นแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) (7 - 10 ปี) สิ่งของรางวัลเป็นแรงจูงใจให้เด็กทำความดี เด็กจึงปฏิบัติดีเพื่อให้ได้รับรางวัล

2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) (10 - 16 ปี)
ในขั้นนี้เด็กจะเห็นความสำคัญของหน้าที่ ความรับผิดชอบของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก เด็กจะไม่ทำ
ความผิด เพราะต้องการใหญ่ขึ้นยอมรับ และยึดกฎเกณฑ์ของกลุ่มและสังคม ระดับนี้แบ่งเป็น
2 ชั้น คือ

ชั้น 3 ขั้นทำตามผู้อื่นเห็นชอบ โดยอยากได้ชื่อว่า เป็นเด็กดี
ใจดีน่ารัก (The Interpersonal Concordance or "Good Boy Nice Girl"
Orientation) (10 - 16 ปี)

ชั้น 4 ขั้นทำตามกฎหมายและระเบียบของสังคม (The "law and
order" Orientation) (13 - 16 ปี) ระดับนี้บุคคลจะเข้าใจกฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน
ของสังคม (Norms) เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่พึงปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
ที่ตนเป็นสมาชิก

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Autonomous or
Principle Level) (16 ปีขึ้นไป) บุคคลจะเข้าถึงค่านิยมและจริยธรรม โดย
พิจารณาถึงสภาพการณ์ที่แตกต่างกัน ความเหมาะสม ความเที่ยงธรรม ไม่มีหลักเกณฑ์
ตายตัว ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้น 5 ขั้นทำตามสัญญาสมาคมและกฎหมาย (The Social
Contract, Legalistic Orientation) (16 - 25 ปี) ในขั้นนี้บุคคลจะเห็น
ความสำคัญของคนหมู่มาก พิจารณาความถูกต้อง คำนึงถึงสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ข้อ
สัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

ชั้น 6 ขั้นทำตามกฎระเบียบ จริยธรรมสากลของสังคม
(The Universal Ethical Principle Orientation) (25 ปีขึ้นไป) ใน
ขั้นนี้บุคคลรำลึกถึงคุณค่าของความถูกต้อง โดยคำนึงถึงเหตุผล ประโยชน์ของมนุษยชาติ
เกิดความละเอียดรอบคอบการกระทำชั่ว คุณธรรมขั้นนี้เป็นระดับสูง

Kohlberg เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับขั้น
จะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการให้เหตุผลในขั้นต่ำกว่านั้น มีอยู่ก่อนแล้ว คอมาเมื่อได้รับ
ประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด รู้จักวิเคราะห์

การให้เหตุผลในชั้นสูงมีมากขึ้น เหตุผลในชั้นต่ำจะไขนอยลง และละทิ้งไปในที่สุด พัฒนาการทางจริยธรรมจากชั้น 1 - 6 ไม่จำเป็นต้องถึงชั้นสูงสุด (ชั้น 6) เสมอไป อาจจะมีบุคคลบางคนใดชั้นหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทางสังคมและระดับสติปัญญาของบุคคล

ตารางพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ระดับของจริยธรรม/ช่วงอายุ	ขั้นการให้เหตุผลทางจริยธรรม/ช่วงอายุ
1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2 - 10 ปี)	ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2 - 7 ปี) ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 - 10 ปี)
2. ระดับตามกฎเกณฑ์	ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (10 - 13 ปี) ขั้นที่ 4 หลักการทำหน้าที่ทางสังคม (13 - 16 ปี)
3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์	ขั้นที่ 5 หลักการทำตามค่านิยมสัญญา (16 - 25 ปี) ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (25 ปีขึ้นไป)

4.3 ความมีเมตตาและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (Compassion and Altruism)

จากข้อ 4.1 และข้อ 4.2 เป็นกระบวนการทางสติปัญญา หลายคนพูดว่าจริยธรรมที่แท้จริงมาจากหัวใจพอ ๆ กับจากสมอง (Gilligan, 1982) คำสอนจากทุกศาสนาที่กล่าวว่า ให้รักคนอื่นเหมือนตัวเอง ไม่ใช่สุภาษิต หรือเป็นคำกล่าวทางสมอง สติปัญญาเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกอย่างหนึ่ง

ทั้งนี้วิธีอื่น ๆ ที่จะใช้ในการปลูกฝังจริยธรรม จึงควรเน้นเทคนิค
วิธีการที่จะส่งเสริมความรัก และการเห็นประโยชน์ส่วนรวมให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนทุกระดับ
ให้มากยิ่งขึ้น เช่น

ฝึกปฏิบัติจริง แสดงความยินดีกับคนอื่น เมื่อเขามีความสุข ความสำเร็จ
ฝึกความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เมื่อเขามีความทุกข์ จะทำให้เขาเข้าใจ
โลกกว้างมากขึ้น

ฝึกการบริการ ให้โอกาสเด็กฝึกเพื่อหาประสบการณ์จากการช่วยเหลือ
ผู้อื่นนั้น จะเกิดความสุข เป็นอันส่งผลต่อตนเองอย่างไร

4.4 นิสัยชอบจริยธรรม (Moral Tendencies)

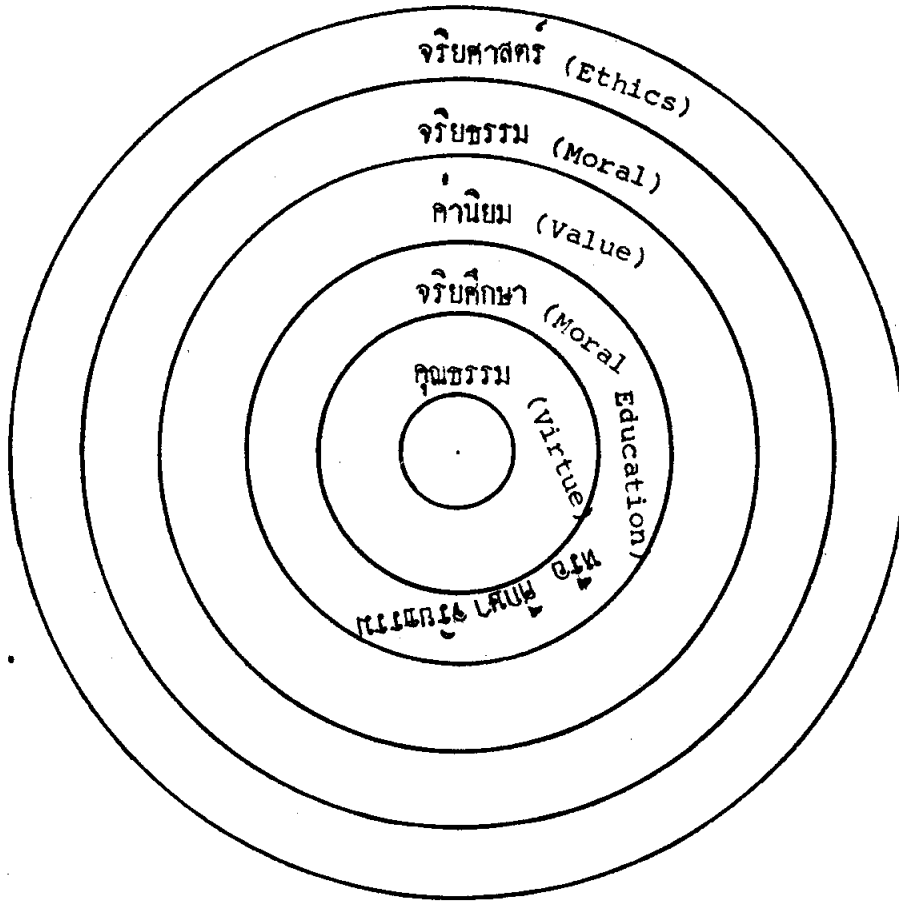
หลังจากความรู้เรื่องจริยธรรม ทักษะการให้เหตุผลทางจริยธรรม
ความรู้สึกเมตตารักใคร่และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมแล้ว ยังมีทัศนคติและความสมัครใจ
ซึ่งเป็นองค์ประกอบของจริยธรรมที่ใคร่ครวญอย่างรอบคอบแล้ว ซึ่งเรียกว่า นิสัยชอบ
จริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย

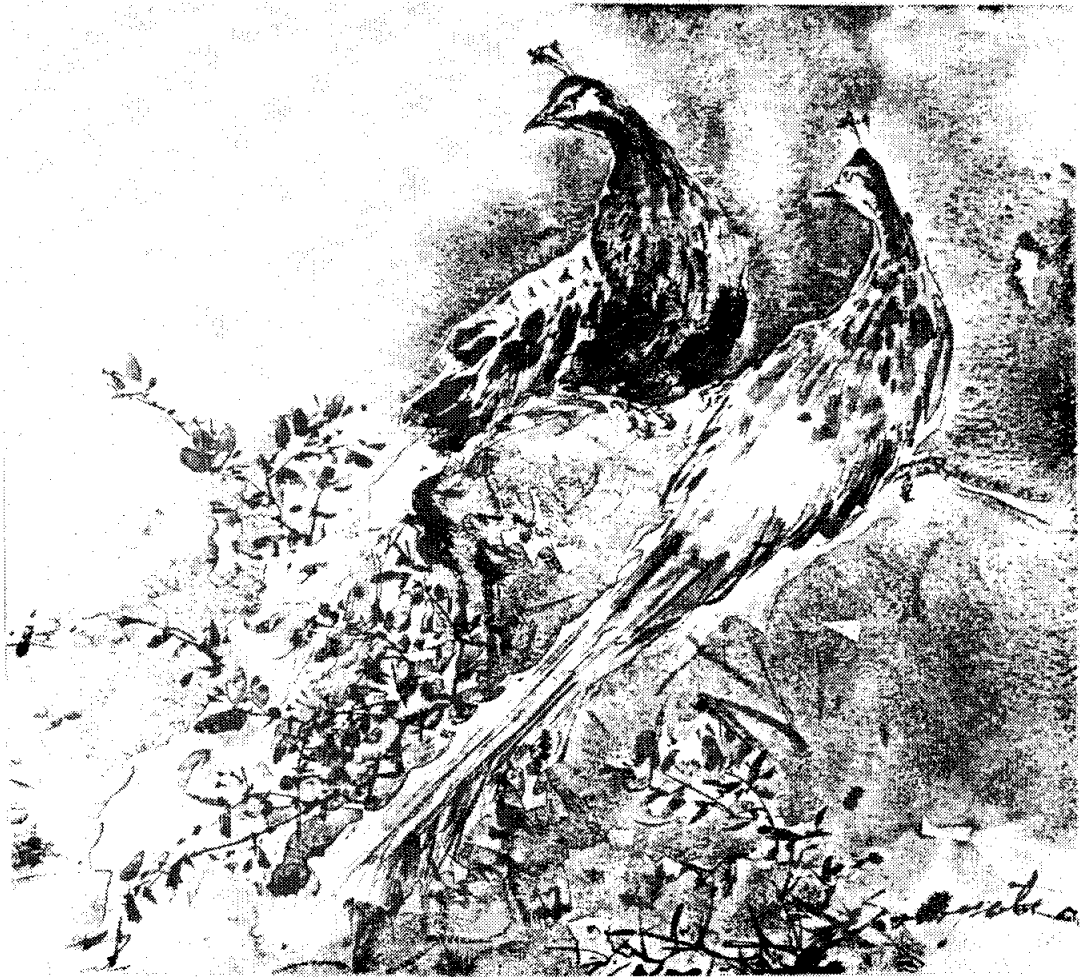
- หนี้ออกตัปปะ ความเกรงกลัวและละอายต่อบาป (Conscience)
- รักดี (Loving the Good)
- การควบคุมตนเอง (Self Control)
- นิสัยที่มีคุณธรรมประจำตัว (Moral Habit)
- ถ่อมตัวสุภาพอ่อนโยน (Humility)
- ความตั้งใจ (will)

สรุป

แนวคิดในการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรม ผู้ศึกษาต้องทำความเข้าใจด้วย
ตนเองให้ชัดเจนว่า ค่านิยม และจริยธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง ผู้ศึกษาเรื่องนี้
ต่างก็ให้เหตุผลความเชื่อของตน อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะค่านิยมจะเป็นส่วนหนึ่งของ
จริยธรรม หรือจริยธรรมจะเป็นส่วนประกอบของค่านิยมก็ตาม สรุปหลักการมีคล้ายคลึงกัน

คือ การพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมจำเป็นต่องานแนวทางและวิธีการ เพื่อให้เยาวชน
ของแต่ละชาติมีคุณลักษณะที่ดี ความประพฤติปฏิบัติเป็นที่พอใจของตนเอง ครอบคลุม สังคม
และประเทศชาติ

สักแสดงความดีได้ที่ไหน
เห็นใครทุกข์ดำเค็ญเราเห็นดู
อย่าบ่อย่าหักความดีนี้เสื่อมดู
ทุกครั้งที่เราเยี่ยมทุกข์

ดูที่ใจเราก่อนเอาชอนอยู่
นี่คือดีโลมสู่เข้าครองใจ
ทมิฬเพิ่มพูนเป็นนิลลิตแล้วมาดี
นี่คือดีมีชัยดูชาวเอษ

พระปะนีย์ นาคกรรพ